

מהו, אולם לבסוף הכריע שיש בו גם מהקומץ וגם מהשיריים, כמו בין השמשות שיש בו גם מהיום גם מהלילה (ריטב"א).

מְקַטְרֵי קוֹמֵץ לְחֻדְיָה תַחְלָה וְהָדָר בֵּין הַבֵּינִים, אולם לפי הצד שבין הבינים אינו קומץ, אין זה כקומץ הַיְתָר שנופסל כולו להקרבה [כמבואר במנחות (ו, א)], כיון שרק תוספת השייכת לקומץ מחשיבה אותו כקומץ היתר [כגון קומץ מבורך, שהוא גדוש ומבצבץ מצידו היד, או שהוא גדול מהנדרש, ראה ביאורנו לעיל (ע"א ד"ה יכול)], אבל מה שנמצא בין אצבעותיו, לפי הצד שבין הבינים אינו קומץ, אינו חלק מהקומץ כלל, ולכן אינו מחשיב את הקומץ כיתר (ח' הגרי"ז, ראה שם מדוע תוספת היוצאת מצידו היד שייכת לקומץ יותר מזה שבין הבינים).

ולפי הצד שבין הבינים הוא קומץ, אין חיסרון בכך שלא מקטיר את כל הקומץ יחד, שכן שנינו במנחות (כו, ב) שאין צריך להקטיר את הקומץ בפעם אחת אלא אפשר להקטירו בפעמיים (תוס' ר"ד), ואף שלפי רבי יהושע בן לוי (מנחות שם) אינו יכול לחלק את הקומץ לחלקים קטנים מכזית ולהקטירם, שאין הקטרה פחותה מכזית, היינו דוקא כשכל חצי זית נשרף לחוד, אבל יכול להקטיר חצי זית, ולפני שמשלה האור ברובו, להקטיר עוד חצי זית, ובכך הם מצטרפים לכזית להתייר את השיריים באכילה (סדרי טהרות עמ"ס כלים קסח, ב; מנחת אברהם עמ' של). ויש שפירש, שדין זה שאין הקטרה פחותה מכזית הוא רק כשכל החלקים פחותים מכזית, אולם אם היתה הקטרה אחת של כזית, שוב אפשר להקטיר גם פחות מכזית (חזו"א מנחות כט, כא).

מְקַטְרֵי קוֹמֵץ לְחֻדְיָה תַחְלָה וְכוּ' דְאֵי אֲמַרְתָּ בֵּין הַבֵּינִים בְּרִישָׁא דִּילְמָא שִׁירִים נִינְהוּ וְכוּ', ואינו יכול להקטירם יחד, כיון שגם כשמקטירם יחד זה נחשב שחסרו השיריים בין קמיצה להקטרה, ורק כשמקטירם ומקטיר את הקומץ אין זה נחשב שחסרו השיריים בין קמיצה להקטרה. אולם יתכן, שמעיקר הדין אם מקטירם בבת אחת ממש כשר, והטעם שאין מקטירם אותם יחד, משום שחוששים שמא ישרף בין הבינים לפני הקומץ (חזו"א מנחות כב, יז, וראה עוד מנחת אברהם עמ' שלה).

אֵי הָכִי הִשְׁתָּא נְמִי אֲקָרִי כָּאֵן כָּל שְׂמַמְנֵו לְאִישִׁים וְכוּ', מאחר שנתת כל משפטו לאש, הרי השיריים ב'בל תקטירו' (רש"י), ומשמע שהאיסור של 'כל שממנו לאישים' הוא רק לאחר שהקומץ הוקטר כדינו והותרו השיריים, אבל קודם שהקטיר את הקומץ, אין איסור להקטיר את השיריים, ולכן הקשתה הגמ' 'אי הכי', כיון שרק לאחר שהתבאר שמקטירם את הקומץ לפני בין הבינים, יש מקום להקשות מדוע אין איסור להקטירם משום 'כל שממנו לאישים' (מנחת אברהם עמ' שלה, ע"פ רש"י כאן ובעוד מקומות). ויש שסובר, שאסור להקטיר את השיריים גם קודם שהותרו בהקטרת הקומץ (ע"פ תוס' זבחים עו, ב ד"ה ואי; וראה ח' הגרי"ז שם), וקושיית הגמ' כאן היא על עצם הקטרת השיריים ולא רק בגלל שהקומץ הוקטר תחילה, ואין לגרוס 'אי הכי' (מנחת אברהם שם, ע"פ הריטב"א).

הָרִי הוּא בְּבַל תִּקְטְרוּ, ואף שבין הבינים אין כזית, ובמנחות (נה, ב) נחלקו האם חייבים משום 'בל תקטירו' פחותה מכזית, מכל מקום לכולי עלמא גם פחותה מכזית אסור משום 'חצי שיעור' (חזו"א מנחות כט, כא בסוגריים, אולם ראה מנחת חינוך מצוה קיז אות א שמתפק בזה). ויש שכתב, שהגמ' כאן סוברת כמאן דאמר שחייבים גם בהקטרה של פחותה מכזית (מקדש דוד קדשים ה, ד).

וּבְמִחְבֵּת וּבְמִרְחֶשֶׁת מוֹחֵק וְכוּ', שכיון שמנחת אלו מטוגנות הן, שבתחילה אופים אותן, ואחר כך חוזרים ופותתים אותן, קשה לכוון שלא יהיה בהן יותר מקומץ, ולכן צריך למחוק את המנחה מלמעלה ומלמטה, כדי שהמנחה תהיה בדיוק קומץ (רש"י, וראה תוס' יו"ט מנחות א, ב, שהוא הדין במנחת מאפה תנור), אולם מנחת סולת אינה צריכה מחיקה כלל, כיון שהבירוצין נופלים מאליהם (ריטב"א; מאירי לעיל ע"א ד"ה המנחות) [אולם יש שהקשה, שהרי היא נבללת בשמן קודם קמיצה, ואם כן לא יתכן שיפלו כל הבירוצין מאליהם (רש"י)]. ויש שסובר, שגם מנחת סולת צריכה מחיקה באצבעותיו [ואפילו מנחת חוטא, שאין בה שמן], וכונת הברייתא היא שבמחבת ובמחורשת צריך מחיקה בכח (רש"י, ע"פ רש"י מנחות נד, א ד"ה חוטא).

זֶהוּ הֵיא עֲבוּדָה קֶשֶׁה שְׂבַמְבַּרְשָׁה, ואינו יכול למחוק בשמאל, כיון שהמחיקה עבודה היא שכשרה רק בימין ולא בשמאל (תוס' כתובות ה, ב ד"ה זה), שהמחיקה אינה רק היכי תמצוי שלא יהיה בקומץ יותר מידי, אלא חלק מעבודת הקמיצה, ומשום כך צריך למחוק דוקא בימין. ומטעם זה גם צריך אותו כהן שקומץ לעשות את המחיקה ואין כהן אחר יכול למחוק את הקומץ שבידו, כיון שהמחיקה היא חלק מהקמיצה (מנחת אברהם עמ' שזו בשם הגרי"ז, וראה חזו"א קדשים קמא כח, ז).

ויש שסובר, שכל האמור כאן הוא שהקמיצה היא עבודה קשה, הוא רק למבואר לעיל שהקמיצה נעשית בשלש אצבעות, אולם לדעת רב פפא להלן בסמוך [לשיטת הרמב"ם, ראה ביאורנו להלן (ד"ה מלא)] שהקמיצה נעשית בכל האצבעות, אין זו עבודה קשה, כיון שאין צריך מחיקה כלל, ואפשר שהקומץ לא יהיה מדויק כל כך (שיח יצחק לעיל יט, א ד"ה תנא, ע"פ פיה"מ לרמב"ם מנחות א, ב, וראה רע"ב מנחות שם). ויש שכתב, שגם לדעה זו צריך מחיקה, אלא שאינה חלק מהקמיצה, שדוקא אם קומץ בשלש אצבעות יש לומר שהמחיקה היא חלק מהקמיצה, משום שנאמרה הלכה שהקמיצה תיעשה בכל האצבעות, ולכן לוקח את הקומץ בשלש אצבעות ומוחק בשתיים, אבל לדעה זו הקומץ בכל האצבעות, אין טעם לומר שהמחיקה היא חלק מקמיצה, ויכול למחוק על ידי כהן אחר או בשמאל, ולכן אין זו עבודה קשה (מנחת אברהם עמ' שכח).

בֵּין הַבֵּינִים שָׁל מְלֵא קוֹמְצוֹ מְהוּ, והספק הוא משום שלעיל (ע"א) אמרו שהקומץ צריך להיות מלא קומצו במדויק, ולכן מסתפקים כאן האם בין הבינים הוא חלק מהקומץ או לא (רבנו חננאל מהרש"א בדעת רש"י להלן ד"ה היינו הך). ויש שפירש, שהכהן אינו מכניס את המנחה לבין הבינים, אלא מאליה היא נכנסת לשם, והספק הוא האם מהפסוק 'קומץ כהן' לומדים שהוא עצמו צריך להכניס את המנחה לידי או לא (מהרש"א שם, בדעת תוס' ד"ה אלא, אולם ראה קרני ראם ושיח יצחק).

דְּבִינֵי בִינֵי אֵי – המנחה שנמצאת בין אצבעותיו, ואינה נראית מבפנים או מבחוץ (תוס' רא"ש; ריטב"א).

הָדָר פֶּשְׁטָה וְכוּ', בֵּין הַבֵּינִים סֶפֶק נִינְהוּ, ובתחילה סבר שיתכן שיש ראייה האם בין הבינים הוא קומץ או שירים, ולבסוף הסיק שאין אפשרות להכריע בספק זה (תוס' בת' הראשון). ויש שפירש, שבתחילה סבר שיש להסתפק שמא הוא מהקומץ או מהשיריים, ושמו אינו משיניהם אלא טבל הוא, ולבסוף הכריע שיש להסתפק רק שמא הוא מהקומץ או מהשיריים, אבל אין צד שהוא טבל (תוס' בת' השני, וראה שם נפ"מ בזה). ויש שפירש, שבתחילה הסתפק